

Días de espera en guerra

Jordi Miralbell

Palabra
Madrid, 2a ed.,
novembre 2017
320 pàg.

Els 40 dies d'espera de sant Josepmaria en una Barcelona en plena guerra civil, a la tardor de 1937. Aquest és el marc de l'estudi del filòsof i periodista Jordi Miralbell, editat amb el títol *Días de espera en guerra*.

A l'origen del llibre, hi ha la formidable tasca que l'Associació d'amics del camí de Pallerols de Rialb a Andorra ha fet, en els darrers anys, per reconstruir els dies en què sant Josepmaria va ser a les muntanyes del Pirineu de Lleida per fugir de la zona republicana i els dies que posteriorment va passar a Andorra. Però a l'autor li «semblava que faltaven els 40 dies previs de Barcelona», segons va explicar en una entrevista.

La reconstrucció dels dies ha estat facilitada per l'abundant documentació a la qual l'estudi ha pogut accedir. Ell mateix ho explica: «Hi ha una documentació extraordinària, tenim els testimonis dels vuit protagonistes. Tots van escriure d'una manera o altra el que van viure. A mi em semblava que allò no podia quedar en un calaix, que havia de ser compartit».

El llibre està escrit, sobretot, a partir dels testimoniatges dels qui van acompanyar sant Josepmaria, però també compta amb el suport de documents contemporanis als fets; a més del diari que portaven, hi ha agendes, cartes, factures, dibuixos, una fotografia... Hi ha una ampla referència bibliogràfica i documental que ha servit per a la redacció del text. El lector trobarà abundants citacions que remetent al final del llibre a un capítol dedicat a les notes, per tal de no dificultar la lectura, i un altre capítol dedicat a les fonts documentals i bibliografia que ha fet servir l'autor.

L'objectiu del llibre, en paraules de l'autor, «és l'intent de fer com una fotografia d'un moment ben determinat de Barcelona dins la guerra: aquells quaranta dies d'octubre i novembre de 1937. Un estudi que podríem anomenar sincrònic: és a dir, vol aportar un retrat d'un moment determinat, fent-hi una perforació a través de les

seves diverses capes. No és fàcil explicar una *microhistòria* com la que relata el llibre i a la vegada donar a entendre al lector quin era el context militar, polític, econòmic, social, de l'Església, del carrer...; és com fer-li una prospecció, a aquesta Barcelona en guerra de la tardor de 1937».

El lector trobarà referències a aspectes poc coneguts de la guerra civil espanyola, com ara les xarxes clandestines que ajudaven a fugir cap a França persones perseguides per motius religiosos, polítics, o que no volien ser mobilitzats militarment. L'expedició de sant Josepmaria va contactar amb una d'aquestes organitzacions. Explica Miralbell que «era gent bona, creient, que es jugava la vida, que no ho feia per diners. Tenien connexió amb l'organització *Socorro Blanco*, que ajudava la gent a sobreviure a la persecució. Però aquesta xarxa després contractava contrabandistes per fer el pas de la frontera, i aquests sí que ho feien per diners, i amb ells sí que hi havia molt de risc. Es deia que a vegades passaven els diners i no les persones.»

El llibre s'obre amb un capítol que situa el context de la Barcelona que troben els fugitius que arriben a la ciutat el 10 d'octubre de 1937. La situació política i militar de la ciutat en què tot just s'han apagat les lluites entre anarquistes i comunistes que van començar el

maig del 37 pel control del poder; els bombardeigs nacionals, l'escassetat dels productes més elementals i les dificultats per trobar lloc en una ciutat superpoblada per fugitius de les zones en guerra i de funcionaris estatals que es van traslladar de Madrid cap allà i cap a València.

Set capítols ressegueixen l'activitat del grup de fugitius durant les 7 setmanes –una per capítol– que van restar a la ciutat comtal. La narració permet acompanyar sant Josepmaria pels carrers de la ciutat, caminant per entrenar-se tot preparant les etapes de muntanya; visitant persones i famílies amigues, companys d'universitat, atenent espiritualment persones que no havien vist un capellà des de feia més d'un any, des de l'inici de la guerra...

A diferència d'altres moments de la vida de sant Josepmaria, d'aquestes setmanes sabem poques coses del seu estat interior, excepte algunes confidències que fa als que l'acompanyen. Com que no tenien una residència estable i amb la idea d'estar pocs dies de pas camí d'Andorra, escriu poques cartes, tampoc no porta cap diari personal, com els *Apuntes íntimos*, que redactava en altres moments. El que Miralbell apunta són, sobretot, testimonis dels qui l'acompanyaven, tot veient, escoltant i recollint alguna confidència seva.

Resulta molt útil un breu capítol dedicat a ressenyar breument les biografies dels protagonistes principals. Un *dramatis personae* que ajuda a situar els protagonistes. Pensem que, amb aquesta relació, es podrien obviar algunes repeticions en el text del llibre. Habitualment, els personatges són presentats amb nom i cognoms; potser en aquells casos en què no hi ha possibilitat de confusió –ja que el nom o cognom només pot correspondre a un d'ells– es podria simplificar la redacció i anomenar-los només o bé pel nom o bé pel cognom.

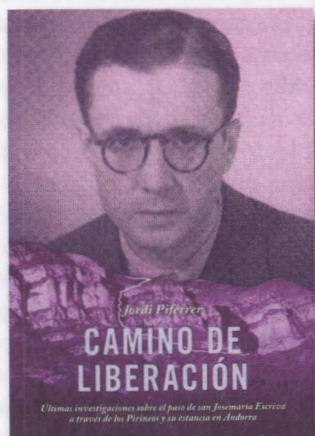
En tot cas, ens trobem davant d'una nova i interessant aportació històrica que mostra l'estreta relació de sant Josepmaria amb el Principat i moltes persones d'aquí. Els grans trets ens són coneguts; ara agraïm aquesta darrera investigació històrica de Jordi Miralbell i la també recent *Escrivà de Balaguer a Catalunya, 1913-1974. Petjades de sant Josepmaria*, llibre escrit per Josep Masabeu i editat per Publicacions de l'Abadia de Montserrat (2015).

Isidor Ramos Rosell

Camino de Liberación

Jordi Piferrer

Editat per l'autor
Barcelona, 2017
329 pàg.

Jordi Piferrer acaba de publicar dos llibres relacionats amb l'expedició que féu sant Josepmaria Escrivà de Balaguer l'any 1937, en el seu camí d'evasió cap a Andorra. Els dos llibres són: *Camino de Liberación* i *Camí d'Andorra*.

El llibre *Camino de Liberación* és un resum de dos llibres anteriors,¹ escrits pel mateix autor, sobre l'expedició de sant Josepmaria en el seu camí d'evasió des de Madrid fins a Andorra, a la tardor de 1937, un dolorós periple en la vida del sant, que ell anomenà «nuestro camino de liberación», i d'aquí sorgeix el títol del llibre.

Algú es podria preguntar: si ja existeixen dos llibres sobre aquest tema, per què escriure'n un altre?